

LEFAPHA LA THUTO LA GAUTENG

HLAHLobo YA MAKGAOLAKGANG

FEB / MAR 2006

SESOTHO PUO YA LAPENG
BOEMO BO PHAHAMENG
(Pampiri ya Boraro)

NAKO: Dihora tse 2½

MATSHWAO: 120

DITAELO:

- Pampiri ena e na le e dikarolo tse tharo e leng A, B le C.
 - Karolo e nngwe le nngwe e na le ditaello tsa yona; di badisise ka botlalo.
 - Nomora mosebetsi ka nepo.
 - Ngola ka makgethe mme o sebedise mongolo o bonahalang.
-
-

KAROLO YA A

MEQOQO

POTSO 1

Kgetha sehlooho se le SENG kapa setshwantsho ho tseo o di filweng, o ngole moqoqo o ka bang bolelele ba maqephe a mabedi. Ela hloko: ha o kgetha setshwantsho se fe sehlooho.

- 1.1 Ba thaotha, ra kgetha, ra hlola! Ngola moqoqo o hlalose maikemisetso a mmuso oo o o kgethileng ho arabela ditabatabelo tsa bakgethi.
- 1.2 Tshebediso e mpe ya dithethefatsi batsheng! Ngola o tebisitse maikutlo ka moo di amang boiphihlelo ba batjha kateng.
- 1.3 **Gauteng on Line** senotlolo kgokahanong le tsebo ka kakaretso lefatsheng ka bophara. A ko qoqe.
- 1.4 Tiholo ya boiteko ba mohope wa lefatshe wa 2010. Ngola moqoqo, mme o bontshe ka moo tlhoho ena e tlang ho tlišetsa Maafrika Borwa mesebetsi ka teng.
- 1.5 Ekare boemo ba ranta bo tla re tlišetsa mathata. Pheha kang.

1.6 Shebisisa setshwantsho se latelang ebe o ngola moqoqo ka se etsahalang.

MATSHWAO A KAROLO YA A: [40]

KAROLO YA B

DITEMA

POTSO 2

Kgetha lengolo le le **leng** feela ho a latelang.

2.1 Ngolla motswalle wa hao lengolo, o mo kgothaletse ho ntshetsa dithuto tsa hae pele ka mora lengolo la materiki.

KAPA

2.2 Ngolla motsamaisi wa thuto seterekeng sa lona **lengolo**, o tletlebe ka taolo e mpe ya dikhomputara sekolong sa lona.

(20)

POTSO 3

Kgetha tema e le NNGWE feela ho tse latelang.

3.1 Ngola **metsotso** ya kopano eo ho yona ho neng ho tshohlwa ditaba tse latelang:

Botlokotsebe.

- sesosa
- thibelo ya bona

KAPA

3.2 O mookamedi setsheng se itseng sa tlhahiso ya tshepe. Ngolla basebetsimmoho **memorantamo** ka tlhokomediso ya ho fihla ka nako mosebetsing. (20)

POTSO 4

Kgetha tema e le NNGWE feela ho tse latelang. Bolelele e be mantswe a 80 ho isa 100.

4.1 Ho sa tswa hlahiswa setlolo se setjha se thibelang mafafatsane. A ko **bapatse** setlolo seo.

KAPA

4.2 Sebedisa buka ya hao ya ho arabela ho tlatsa dikgeo tse foromong ho ya ka dinomoro tseo o di filweng.

DINTLHA KA BOTLALO TSA TLHAKISO KA WENA

SEFANE (1)

--

MA(LE)BITSO (2)

--

LETSATSILA TSWALO (3)

--

BONG (4)

--

ATERESE (5)

--

--

KHOUTU (6)

--

FONOFONO (LAPENG) (7)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

FONOFONO (THEKENG) (8)

--	--	--	--	--	--	--	--	--

BOIPHILELO

Sehlopha seo o se entseng (9)	Boemo bo entsweng	Lebitso la Sekolo seo o se keneng	Dithuto tse entsweng	Selemo
Sehlopha seo o tla se ball (10)	Boemo	Lebitso la Sekolo	Dithuto tse tla balwa	Selemo

(10)

MATSHWAO A KAROLO YA B: [50]

KAROLO YA C

DITSHOMO LE TSA SETSO

Karolong ena araba potso 5 kapa potso 6

POTSO 5

Bokgeleke ba Basotho – R.M. Moeketsi

5.1 Bala diqotso tse latelang o nto araba dipotso.

Qotso A

Dithoko, ha mmoho le dtshomo, ke yona mekgwa ya pele ya ho bolela ditaba tsa bophelo le bositjhaba ba Basotho. Le ha ho le jwalo, mekgwa ena e fapane haholo. Ho roka ke ho bokotsa kapa ho reneketsa kapa ho rorisa motho kapa phoofolo, kapa ntho kapa ketshahalo e hapileng seroki makutlo. Ka nako tse ding seroki se sebedisa thoko ho leboha. Dithoko tse ding ke tsa ho soma le ho nyefola se sa rateheng setjhabeng. Ke ka lebaka leo dithoko di atisang ho ba boiqapeb ba nako le motsotso, ho ya ka moo seroki se susumetsehang ka teng.

5.1.1 Fana ka mefuta e MEHLANO ya dithoko tsa Sesotho o be o fane ka sepheo sa ho di pheta. (10)

5.1.2 Ho roka ke ho etsa jwang? (1)

5.1.3 Phapang ke efe pakeng tsa dithoko le difela? (2)

Qotso B

Meketeng ya Basotho ho ne ho ithabiswa ka metjeko, dipapadi le dipina tse tsamaelanang. Boithabiso bo boholo ba banna ba sa leng batjha mme ba le matla ha mmoho le bahlankana e ne e le mohobelo. Basadi ba batjha ha mmoho le barwetsana, le bona ba ne ba kena papading ena.

- 5.1.4 Bolela dikarolo tse NNE tsa papadi ya mohobelo. (4)
- 5.1.5 Bolela matshwao a MARARO a kgethollang maele mefuteng e meng ya dipolelo. (3)
- 5.1.6 Maelana a fapane jwang ho maele. Re fe matshwao a MARARO. (3)
- 5.1.7 Fana ka ditlhaloso tsa maelana ana:
- (a) ho ja botlofo (1)
 - (b) ho ja jwang (1)
 - (c) ho ja tlwae (1)
- 5.1.8 Hlalosa tshobotsi ya dithoko. Fana ka ntlha tse PEDI feela. (4)
- [30]**

KAPA

- 5.2 Araba dipotso tse latelang:
- 5.2.1 Maele ke eng? Hlalosa (6)
- 5.2.2 Bolela matshwao a supileng a maele. Tshehetsa karabo ya hao ka mehlala. (14)
- 5.2.3 Fana ka mekga e MEHLANO ya dilotho ho ya ka moo di qapuweng ka teng, o be o fane ka mehlala wa selotho bakeng sa mokga ka mong. (10)
- [30]**

POTSO 6

Pelong ya ka – S.M. Mofokeng

- 6.1 Bala qotso ena ebe o araba dipotso tse e letelang.

O dihetsa tekete he, mohaeso. O nkile tekete ya terene mme o se o tlamme thotwanaya hao. Sefahleho sa hao se edile, o a tseba hore hosasa kapa ka moso o tla be o le hole, haeno moo e sa lengo tloha neng? Kgale. Mohlomong o ne o qala ho tsha hae mme o qala ho kgutlela teng kajeno. O ntse o bososela feela ha o hopola hore hosasa o tla be o bona phula tsa heno, o tla be o le motseng wa heno, o tla be o le hara batho bao o hotseng pela mahlo a bona, o tla be o le hara bahlankana le barwetsana bao o hotseng le bona. Bosiu bohle ka tereneng o lala o nahana tsena, le boroko ha bo fihle hantle ...

Ho jwalo, weso. Ka hohle ntho di a fetoha, ha ho e emeng feela tlong e le nngwe. Di hlodilwe jwalo mme ha ho ka nqa enngwe. Ho itswe re tla tswalwa, re hole, re tsofale, re theohele lebitleng. Re tla ba le bana mme le bona ba tla latele tsela eo. Ke tsela ya phetoho.

Ho a lokela le teng. Ha ho se phethehileng lefatsheng mona.

Ka mehla re ntse re leka ho etsa mesebetsi e phethehileng, re leka ho leba moo dintho di phethahetseng teng. Ke mosebetsi ka nako tsohle, mme ka mehla phetoho e ntse e hlaha. Phetoho yona e tla fela mohla re fihlang moo dintho di phethehileng. Mme ha ho tulo e jwalo ha e se feela ho Mmopi wa tsohle, ke Yena feela eo kajeno a ntseng a tshwana le maobane le maoba, ya tla nne a be jwalo le hosasa le ka moso.

- 6.1.1 Ditaba tsee tse ka hodimo di hlaha moqoqong ofe? (2)
- 6.1.2 Bolela dintho tse NNE tseo mophetwa enwa a fumaneng di fetohile motseng wa habo. (8)
- 6.1.3 Ke sefe seo motho a ka se etsang ka lebaka la tlholohelo? (2)
- 6.1.4 Phetoho e teng le ditabeng tsa lerato. Ke baphetwa bafe ba babedi ba ileng ba arohana moqoqong oo? (2)
- 6.1.5 Se bakileng karohano ho baratani baa ke sefe? Hlalosa. (4)
- 6.1.6 Mongodi o re hlokomedisa hore tsohle mona lefatsheng di a fetoha, mme o mong feela ya sa fetoheng, yena ke mang? (2)
- 6.1.7 Ke dintho dife tse fetohileng dikolong / lenanethutong la rona ha esale ka mora dikgetho tsa 1994? Bolela tse NNE feela. (4)
- 6.1.8 Na o dumellana le mohopolo o hlahellang polelong e sehetsweng mola ka tlase? Fana ka mabaka. (4)
- 6.1.9 Ntho e kgolo e tlisang phetoho bophelong ba rona ke efe? (2)

[30]

KAPA

- 6.2 Moelelo kapa mookotaba wa moqoqo ona, *Tjhelete*, ke hore ke mahlopha-a-senya. Tshehetsa mohopolo ona ka moqoqo o bolelele bo pakeng tsa mantswa a 450 – 550.

MATSHWAO A KAROLO YA C: [30]

MATSHWAO KA KAKARETSO: 120